

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Judiciis Ecclesiasticis Ad Germaniæ Catholicæ
Principia Et Usum**

De iudiciis criminalibus

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii [u.a.], 1766

Titulus XXIX. De Injuriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68185)

TITULUS XXIX.

DE INJURIIS.

Conf. Decretal. Lib. V. Tit. 26. § 36.

In Sext. Tit. 8.

§. 377.

EGIMUS supra Tit. XX. de Blasphemiis, quibus maledicatur Deo, quod crimen est contra Religionem. Nunc versamur in vitiis contra Justitiam circa honorem hominis, quo refertur maledicentia, quando quis alterum verbis lædit, male vel malum dicendo contra illum. Fit hoc contra absentem *Detractione*, lædendo famam proximi; contra præsentem *Contumelia*, *Calumnia*, vel *Convitio*, lædendo illius honorem.

§. 378. Dividitur Injuria in *verba-lem*, & *realem*. Item infertur alicui, vel *directe* attingendo ipsius personam, vel *indirecte* per personam conjunctam. Est vel *levis* vel *atrox*, considerata qualitate personæ Maledici, gravitate contumeliæ, & Personæ læsæ.

§. 379. De maledicto in Principem *De Maledicto in* conjecto, memorabilis est Constitutio Imperatorum Theodosii, *Arca-Principem*

G g 2

dii pem;

dii & Honorii II.) his verbis : Si quis modestia nescius, & pudoris ignarus, improbo, petulantique maledicto nomina nostra crediderit laceffenda, ac temulentia turbulentus obtrectator temporum nostrorum fuerit : eum pœnae nolumus subjugari, neque durum aliquid, nec asperum volumus sustinere : quoniam si id ex levitate processerit, contemnendum est : si ex insania, miseratione dignissimum : si ab injuria, remittendum. Unde integris omnibus hoc ad nostram scientiam referatur, ut ex personis hominum dicta pensemus, & utrum pretermitti, an exquiri debeant, censeamus. Concluditur exinde, quid de maledictis in alios Magistratus, vel privatos congestis statuendum sit. Universim enim nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendum est 12.), sed vel contemnendum, vel condonandum: nam dum aliqui verba Legis interpretantur, totam causam remittendam esse ad Principem, male hi Doctores sentiunt; remittendi enim vocem pro condonatione Imperatores accipiunt. Cum tamen verba calumniosa interdum ad seditionem spectare possint 13.), vel
fint

11.) L. un. C. si quis Imper. maledix.
12.) L. 7. §. 3. ff. ad Leg. Jul. Majest.
13.) L. 1. in fin. ff. ibid.

sint turbulenta acclamationes, quibus Salus Principis periclitatur 14.): in his circumstantiis causa ad Principem referenda est, cogniturum, an & qualis poena infligenda sit calumniatori.

§. 380.) Pontifex 15.) facit discrimen inter contumelias Pontifici illatas, & inter eas, quae in Romanam Ecclesiam jaciuntur: harum auctorem Clericum compesci vult per suspensionem Officii & Beneficii, ut poena illius aliis terrorem incutiat, ne de cetero contra Romanam Ecclesiam in talia verba prorumpant. Quamvis enim Pontifex suam propriam injuriam facile dissimulet, nihilominus tenetur dignitatem Romanae Ecclesiae conservare, sicuti etiam calumnias in alios prolatas vindicare. Unde statuitur 16.), ut Clericus maledicus (maxime in Sacerdotibus) cogatur ad postulandam veniam: si noluerit, degradetur, nec unquam ad officium absque satisfactione revocetur.

§. 381. Contumelia huic loco propria est delictum, quo alterius honor

G g 3

aut

Quid intelligatur per contumeliam?

14.) L. 28. §. 3. ff. de poen.

15.) C. 1. de Maledicis.

16.) C. 5. dist. 46. Vid. GONZALEZ ad dist. C. 1. de maledic.

aut existimatio *dolose* læditur, scilicet cum intentione ac animo injuriandi, seu lædendi existimationem, & sine jure dicendi vel faciendi tale quid. Quoad animum injuriandi, in dubio hic præsumitur, si verba in se sunt injuriosa, licet præmittatur protestatio, salvo ipsius honore, vel salva reverentia Sacerdoti debita, quæ protestatio, utpote contraria facta, non attenditur, sicut vicissim non præsumitur hic animus, si verba in se non continent injuriam ex communi estimatione hominum. Altera ratio excusans a crimine convitii, est, si quis habeat jus dicendi vel faciendi tale quid. Si interest Reipublicæ, crimen occultum alterius scire, non calumniatur, qui illud in judicio detegit 17.). Eodem modo, qui ad suam defensionem alteri crimen objicit, forte ad infringendum ejus testimonium, non censetur calumniari. *Si non convitii consilio te aliquid injuriosum dixisse probare potes, fides veri a calumnia te defendit 18.).* Sola igitur convitii veritas non excusat, nisi absit animus
no-

17.) L. 18. pr. ff. de Injur.

18.) L. 5. C. de injur.

nocendi, & urgat vel publica utilitas, vel privata necessitas 19.). Plerumque etiam excusari eum censent, qui injuriam verbalem retorserit, servato moderamine inculpatae tutelae. Optime tamen fit, si retorsiones extrajudiciales prohibeantur, modo Judices ad delationes mox officio suo fungantur 20.). Notari meretur Lex illa 21.), juxta quam si quis Astrologus, vel qui aliquam illicitam divinationem pollicetur, consultus, aliquem furem dixisset, qui non erat: injuriarum cum eo agi non potest: sed constitutiones eos tenent. Scilicet puniuntur quidem ob exercitium illicitae artis: injuria autem non censentur afficere illum, a quo consulti, juxta principia ejus artis respondisse judicantur.

§. 382. Ad injuriam verbalem refer- *Libelli*
tur etiam Scriptura, & libellus famo- *famosi,*
sus.

G g 4

- 19.) Multa de veritate convitii congerit LEYSERUS ad Pandect. specim. 551. SANDE Decis. Frisicar. lib. 5. tit. 8. def. 7. dicit, veritatem convitii excusare a palinodia, non a mulcta pecuniaria.
- 20.) Aequissima de his Mandata reperiuntur in Codice Augusteo Saxoniae apud LUNIG Vol. 1. p. 2. fol. 1731, & 1786. seqq.
- 21.) L. 15. §. 13. ff. de injur.

sus. Differentiam inter has duas injuriæ species passim ponunt hanc, quod libellus famosus absque nomine auctoris edatur 22.): alii tamen hoc discrimen non agnoscunt. Nam Ulpianus 23.) parum interesse censet, an nomen adjectum sit, vel liber editus sine nomine. Constitutio Caroli V. pro famoso libello habet, quando autor non subscribit nomen & prænomen juxta ordinationem legum, id est, ut aliqui explicant, qui se non inscribit, prout leges exigunt ad accusationem 24.). Quidquid sit de nomine, hujusmodi libellus absque nomine auctoris editus, eum, contra quem proponitur, suspectum non facit, nec inquisitioni locum dat. Unde Trajanus Imperator ad Plinium de Christianis accusatis scribit: *Sine auctore propositi libelli, nullo crimine locum habere debent: nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est* 25.). Is autem, qui

22.) Desumitur hæc differentia ex L. un. C. de famos. libell. item art. 110. Constit. Carol. Crim.

23.) L. 5. §. 9. ff de Injur.

24.) Mathias Stephani ad Constit. Caroli V. art. 110.

25.) Plinius Epist. lib. 10. ep. 98.

qui calumniosam scripturam fecit, se- vere puniri debet, siue nomen auctoris adscriptum sit, siue per inquisitionem deprehendatur, p[re]mio ex bonis auctoris iudici promisso 26.). Nullum inter eiusmodi libellos discrimen facit Ordinatio Politica 27.): p[oe]na autem iuxta qualitatem rei arbitrarie dictatur a Magistratu loci, vel a Fiscali Imperiali. CAROLUS V. p[oe]nam talionis statuit.

§. 383. Solent libelli famosi per car- *An com-*
nificem comburi. Censent aliqui, sa- *burendi?*
tius esse, ut negligantur; nam flamma solet latius spargere eorum splendorem. Narrante TACITO 28.), Imperator NERO Fabricium Vejentonem, quod multa & probrosa in Patres & Sacerdotes composuisset, Italia depulit, & libros exuri iussit, qui quandiu emebantur cum discrimine, investigati & lecti sunt; mox licentia habendi, oblivionem attulit. Unde etiam aliquando dubitatum fuit, an scriptum Hippolythi a lapide manu carnificis sit comburendum. Quid autem

G g 5 dicen-

26.) L. 5. §. ult. ff. de iniur.

27.) De anno 1577. tit. 36.

28.) Annal. lib. 14. n. 50.

dicendum de ejusdem libri nova editione, ad quem adjectæ notæ longe superant impudentiam ipsius Hippolythi? Librorum noxiorum combustionem jam apud Græcos usitatam fuisse, discimus ex CICERONE 29.), qui narrat, Protogoram scripsisse, de Diis nihil certo sciri, sint, an non sint: ob id autem eum relegatum, & libros illius in foro combustos esse. SENECA 30.) videtur hanc pœnam improbare: *Res nova & insueta, supplicia de studiis sumi.* Aliter sentit CONSTANTINUS M. 31.): *Famosis libellis fides habenda non est, nec super his ad nostram scientiam referendum, cum eosdem libellos flammis protinus conducat aboleri.*

*Injuria
realis*

§. 384. Hucusque dicta pertinent ad injuriam verbalem: *Realis* est, quando alio modo læditur honor aut existimatio alterius: fit istud partim in omissione eorum, quæ fieri; partim in factis, quæ omitti oporteret. Quotidianas experimur controversias, & inimicitias ob negatos honorum titulos.

29.) Lib. 1. de natur. Deor.

30.) In Proœmio lib. 10. Controvers.

31.) L. 2. Cod. Theod. de famos. libell.
Videatur hic totus titulus cum Comment. Godofredi.

los. HONORIUS III. 32.) graviter reprehendit Archidiaconum, qui Episcopum, suum esse dominum negabat, contra fidem homagii præstiti, id est, contra fidelitatem, qua Clerici tenentur erga Episcopum, uti vocem homagii passim explicant 33.). Injuriam per omissionem reus judicabatur ille, qui in convivio Electoris Moguntini recusabat bibere in salutem Cæsaris 34.).

§ 385. Injuriarum, ubi facta alia *Varia* quo læditur honor aut existimatio al- *species:* terius, varia sunt genera: plurimæ fiunt per gestus ignominiosos, quorum aliquos attingit A. PERSIUS 35.), & mentionem facit S. HIERONYMUS 36.): plures desumuntur ex iis Autoribus,

32.) C. 15. de Excess. Prælat.

33.) MARTA de Jurisdic. p. 4. cas. 43. Explicationi, quam cum hoc Dectore plures tradunt de sensu citati Cap. li 15. malevole aliam interpretationem opponit ANT. DE DOMINIS de Repub. Eccl. lib. 2. c. 9. §. 5. acsi Honorius prætenderet, ut Clerici homagium præstent Episcopo *tanquam suo domino, qui in eos vita & necis habeat potestatem.*

34.) Narrat P. WAGNER Hister. Leopoldi lib. 4 pag. 309.

35.) Satyra I. v. 58. seqq.

36.) In Epist. ad Rustic. Monach.

ribus, qui de Pantomimis scripserunt 37.). Nostrum non est, ut eorum recensione doceamus modum scurrilibus sannis illudendi aliis, cum multorum petulantia quotidie in novis inveniendis se exercent. Varias injuriarum species enumerat Ulpianus & inter has numeratur, quæ famulo facta in dominum redundare videtur 38.). Notum est, quantæ turbæ excitatæ fuerint in Conventu solenni pro Pace componenda Ultrajecti celebrato, anno 1712., ubi famuli unius ex Legatis Hollandicis risu & sannis se exceptos fuisse a famulis Legati Gallici conquerebantur 39.).

§. 386.

37.) OCTAVIUS FERRARIUS Dissert. de Pantomimis & Mimis. NICOLAUS CALLIACHIUS de Ludis Scenicis Mimorum & Pantomimorum. Utrumque hunc tractatum HENRICUS DE SALLENGRE inseruit tomo secundo Novi thesauri antiquitatum Roman.

38.) L. 15. §. 35. ff. de injur. *si quis fecit injuriam servo, ut domino faceret, video dominum injuriarum agere posse suo nomine: si vero non ad suggillationem domini id fecit, ipsi servo facta injuria, in ulta a Pratore relinqui non debuit.*

39.) Vid. Actes & Memoires concernant la Paix d' Utrecht tom. 2, ubi recensentur

§. 386. Huc referuntur Imagines, *Etiam*
Sculpturæ, & Nummi in contemptum *per ima-*
Principis, Pontificis, vel Cardinalium *gines &*
cusi, quorum magnus numerus *circum-*
cumfertur 40.) LUDOVICUS XII. Rex
Gallarum referente THUANO, aureum
nummum cudi jussit, cum hac inscri-
ptione: *Perdam Babylonis nomen* 41.)
THUANUS 42.) putat, sub Babylonis
nomine intelligi Urbem Romanam,
quoniam esset Ludovico cum summo
Pontifice Julio II. similtas maxima.
Sed HARDUINUS 43.) ostendit, intel-
ligendum hoc esse de Cairo civitate
Ægypti, & Sede primaria Ægyptii
Soldani, qui eo tempore terram san-
ctam & Jerusalem tenebat. Vetus au-
tem Cairi nomen erat *Babillon*, occiden-
tales autem Scriptores errore popula-
ri *Babylonem* vocabant. Ipse Harduinus
propriis oculis deprehendit, in il-
lo nummo non esse scriptum *Baby-*
lonis, prout refert Thuanus, sed *Ba-*
billonis:

---

tur Acta authentica circa hunc casum a
fol. 72. usque 123.

40.) Aliquot hujus generis nummos ex-
hibet P. JOBERT in nova editione de la
science des Medailles instruct. 1.

41.) Ex ISAÏ. XIV. 22.

42.) Lib. 1. Histor. fol. 6.

43.) Oper. select. fol. 905.

billonis: atque ostendit, nummum esse
cusum ante simulacra inter Regem &
Pontificem exortas 44.).

*Licite
sunt ac-
tiones
contra
inurias*

§. 387. Leges subministrant actio-
nes contra injurias illatas. Multi au-
tem censent, ejusmodi actiones non
tantum dedecere christianam patien-
tiam, sed etiam moralem Philoso-
phiam. Exempla Ethnicorum, qui
mira constantia injurias tolerarunt,
legere est apud Senecam, Plutarchum,
aliosque. Nihilominus prout ultio-
nem seu vindictam inimico animo su-
mere, vitiosum est; ita tranquillitati
Reipublicæ plurimum interest, ut ca-
lumniatores compescantur, & suppli-
cio suo aliorum petulantiaæ frenum
injiciant. Hoc si Magistratus ex offi-
cio non præstet, privatus quilibet
ejus officium stimulare potest, aut e-
tiam tenetur. Observari hoc debe-
ret

44.) Addit HARDUINUS, nummi hujus ean-
dem inscriptionem exhiberi a Petavio.
hujus Viri Antiquaria supellex inserta
est Tomo II. D. DE SALLENGRE, ubi
fol. 1030. inscriptio est *Babyltonis*, & ad-
jungitur nummus JULII II. Pontificis,
ejus inscriptio forte interpretationem
patitur contra LUDOVICUM. PETAVIUS
autem addit Epiphonema: *En quo de-
scordia Divos perduxit.*

ret contra eos, qui Satyricis scriptis honestos viros suggillare, & in contemptum adducere laborant; qui sæpe adeo non coercentur a Magistratibus, ut potius foveantur, cum multi acumen ingenii potissimum ex ejusmodi scriptiunculis æstimare soleant. Id commode accidit, quod solidæ eruditionis amantes, parum benevolo animo hæc folia legant; & illi, qui his ineptiis laceffuntur, adeo prudentes sint, ut ad suspendium se dolore adigi non patiantur, quod de quibusdam antiquis legitur. Memorabilis est sententia Æliani 45.) *Scommata & convicia mihi nullam vim habere videntur. Etenim si adversus animum solidum & sibi constantem applicantur, intereunt: sin ad illiberalem & abjectum, possunt aliquid, & sæpe non solum in dolores, verum etiam in mortem conjiciunt. Argumento sint hæc: Socrates, cum in Comædia taxaretur, ridebat: Poliagnus vero seipsum strangulabat. Æqualis est dementia eorum, qui nimis delicati, injuriarum volunt agere, ubi nulla vera causa est. MACROBIUS 46.)* ponit
cx-

45.) Var. histor. lib. 5. c. 8.

46.) Lib. 2. Saturn. 9.

exemplum his verbis: Hortensius in vestitu ad munditiam curiosus cum quondam incederet elaboratus ad speciem, collega de injuriis diem dixit, quod sibi in angustiis obvius offensus fortuito structuram toga destruxerat, & capitale putavit, quod in humero suo locum ruga mutasset.

Criminales & Civiles. §. 388. Duplex competit actio ob injuriam, Criminalis & Civilis. Civiliter agitur ad æstimationem injuriæ, atque ut sibi pœna applicetur: Criminaliter, quando pœna juris infligitur. Pro injuriâ verbali pœna extraordinaria pro modo delicti & qualitate personarum imponitur: potest autem arbitrium Judicis pro injuriæ atrocitate & personæ summa dignitate ad mortem usque extendi 47.) non tantum, quando in Principem redundat gravis ignominia, vel occasio seditionis, sed etiam si sequi velimus Constitutionem Criminalem CAROLI V., ubi statuitur pœna talionis: proin si quis objicit alteri crimen capitale falso, deberet ipse capitis pœnam subire, quod tamen hodie non servatur. Contra injurias verbales frequens est

47.) MEVIUS ad Jus Lübecens. lib. 4. tit. 4. art. 1. n. 7.

est actio ad palinodiam, præsertim si inferior dignitate, superiori aliquid exprobrat, quod pudorem graviter suggillat, & probari nequit. Ex qualitate personarum & injuriæ arbitrabitur Judex, quis modus sit adhibendus, ut satisfactio fiat, vel per recantationem seu revocationem, vel per deprecationem, vel per declarationem honoris 48.). Ne autem ejusmodi revocatio, si fiat in judicio, infamare censeatur, potest Judex famam in sententia expresse reservare: opus autem non erit tali reservatione, si injuria sit levis, si reus ante condemnationem cum auctore transigat &c. 49.). In Judicio Ecclesiastico, eodem modo ex arbitrio Judicis procedi solet.

§. 389. Huic de Injuriis tractatui *Damnnum injuria datum:* subjungenda est notitia de damno injuria dato, quod est delictum privatum, quo per injuriam, id est, nullo jure competente, dolo, vel culpa, *H h res*

- 48.) Exemplum talis declarationis inter duos Electores Imperii, recensetur in Theatro Europæo ad ann. 1658. f. 400.
49.) Plura videri possunt apud D. DE BERGER Elect. Jurisprud. Crim. C. 2. membr. 3.
De Judic. Crim.

res alienæ læduntur, seu corrumpuntur. Hoc Lege Aquilia vindicatur, de cujus tribus capitibus multa ab aliis disputantur §0.). Cum hodie scrupulosa verborum servitus, quam jus Civile observabat, sit sublata, ob datum damnum restitutio facienda est, quanti interfuit, cum corpus periretetur, ac præterea lædens, pro ratione admitti doli vel culpæ, extra ordinem puniri solet. Excusatur tamen datum damnum, si accidat casu mere fortuito; si a nescientibus & invitis; si jure & legibus permittentibus §1.).

An levissima culpa sufficiat ad compensandum damnum? §. 390. Disputant Theologi, an damnum levissima culpa datum, reparari debeat ante omnem sententiam Judicis? si hæc restitutio dicatur habere

50.) GERARDUS NOODT scripsit librum singularem ad Legem Aquiliam.

51.) In L. 45. §. 4. ff. ad leg. Aquil. notari meretur casus ibi relatus his verbis: *Si defendendi mei causa lapidem in Adversarium misero, sed non eum, sed prætereuntem percussero, tenebor lege Aquilia: illum enim solum, qui vim infert, ferire conceditur.* Intelligendum hoc est, quando aliqua sua culpa id fecit, quia potuit id evitare. sic legem hanc explicat MOLINA de J. & J. tr. 2. disp. 697, n. 10.

bere rationem meræ pœnæ, exspectare licet condemnationem Judicis; Leges enim non petunt, ut quis pœnam in se exequatur, sed volunt, ut imponat Judex. Multi hanc restitutionem considerant, suppositis legibus, naturali æquitati convenientem absque ullo interventu Judicis. Cum enim damnum unus pati debeat, æquius esse videtur, ut ferat ille, qui admissa culpa illud dedit, quam ille, qui absque ulla culpa passus est. Hanc æquitatem agnoscunt Leges; & insuper cautiores volunt efficere ad evitandam omnem etiam minimam culpam. Re hoc modo considerata non video, quid desit ad obligationem reparandi damnum etiam levissima culpa datum, etiam ante omnem sententiam Judicis. Si culpa in se spectata non sufficiat, sufficit certe, prout substat Legibus, quæ prudentissime talem damni resarcitionem exigere possunt, ut indemnitati consulatur unius, & industria acuatur alterius. ULPIANUS 52.) merito dicit, id quod ex lege Aquilia præstatur, esse pœnam, scilicet in eo casu, de

H h 2

quo

52.) L. II. §. 2. ff. ad Leg. Aquil.

quo ibi agitur : nam ponitur aliquis occisus, & non apparere, cujus ictu occisus sit : omnes igitur teneri judicantur, & si cum uno agatur, ceteri non liberantur, quia hic non agitur de refarcitione damni, sed de infligenda pœna.

TITULUS XXX. DE CRIMINE FALSI.

Conf. Lib. V. Decretal. Tit. XX. In Extravag. Joannis XXII. Tit. X. Inter Commun. Lib. V. Tit. 6.

§. 391.

*Falsum est veritatis immutatio: ad constituendum autem Crimen falsitatis im- requiritur veritatis immutatio dolo malo mutatio. facta in fraudem tertii. Si imposturæ genus per Leges speciatim vel generatim non notatum accidat, Stellionatus dicitur. Hujus sæpe reos se faciunt circumforanei illi, qui simplici populo varias medicinas vendunt (3.), arcanarum virtutum notitiam jactitant, vel etiam circa res sacras fig-
menta*

33.) De hoc stellionatus crimine videri potest BÖHMERUS Senior Vol. 2. part. 2. Resp. 1107.